

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Henrici Canisi[i] Noviomagi, Belgæ, Jn Academia
Ingolstadiensi SS. Canonum Profess. Ordinarii & Primarii,
Opera Quæ De Ivre Canonico Reliqvit**

Canisius, Heinrich

Coloniae Agrippinae, 1662

XVIII. De adulteriis, stupro, raptu & incestu.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62169](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62169)

DE ADULTERIIS, STVPRO, RAPTU, ET INCESTU.

TITULUS XVIII.

§. 1. De adulterio, & quæ ejus pœna.

Adulterium est alieni tori violatio, §. Cum ergo vers. adulterium verò est xxxvi, quast. 1, & propriè in nuptiam committitur de jure Civili, l. Inter 6, §. lex Julia D, Ad L. Jul. de adult. l. Fugitivus 22 §. D, De verb. sig. ex sententia SS, Canonum etiam in solutam mulierem à conjugato, can. 19, & can. fin. 32, qu. 5, cum hoc jure eadem in marito, quæ in uxore castimonia requiratur, can. Nemo blandiatur xxxi, qu. 4, can. Apud nos d, qu. 5. Adulter ex præscripto juris Civilis, ubi criminaliter actum est, gladio plectitur, l. Quamvis 30, in fine C, Ad L. Jul. de adult. §. item lex Julia Inst. De publ. iud. Adde Cujac. obser. lib. 20, cap. 18, adultera verò verberibus affecta, in monasterium detruditur, potestate interim marito relicta eam intra biennium repetendi, §. Si quando Novel VI nulli iud. Auth. Sed hodie Cod. Ad L. Jul. de adult. Idem receptum videtur à iure Canonico in cap. Gaudemus 19, Ext. De convers. coniug. At ubi civiliter, hoc est, ad separationem tori actum est, separatione factâ, dos & donatio propter nuptias innocenti conjugii applicantur, §. quia verò plurimas Novel. 117, Vi liceat matri & avia, cap. Plurimque ext. De donat. inter vir & ux. cap. 1, Ext. Vi lite conest. 2, Quamvis hoc iudicium non planè Civile sit, sed mixtum, id est, criminaliter & civiliter exerceatur, c. 5, Ext. de procurat.

§. 2. Maritus, adultera uxore, ingredi potest monasterium.

Quò sit, ut maritus, adulterâ uxore, monasterium ipse ingredi possit, cum à jure solvendi debitum conjugale uxori adulterâ solutus sit, cap. Constitutus 15, Ext. De convers. coniug. b

§. 3. Casus, quibus propter adulterium non fit separatio.

Vbi tamen uterque conjuax adulterium sive fornicationem admisit, agi non potest ad separationem tori, sed mutuâ compensatione delicta tolluntur, c. pen. & ult. ext. De adulter. & xxxii, quast. 6, per tot. l. Viro 40, D. Sol. matrim. Idem est, ubi alter alteri adulterii committendi auctor fuit, aut factum probavit, cap. Discretionem 6, Ext.

De eo qui cognovit consang. l. Cum mulier 49, D. Sol. matrim. l. Si uxor 13, §. fin. D, Ad L. Jul. de adult. Cur enim, inquit scitè Scavola, improbet maritus mores uxoris, quos ipse aut antè corruptit, aut postea probavit, d. h. Cum mulier. Et cum adulterium sine dolo malo non admittatur, l. pen. D, Ad L. Jul. de adult. consequens est, nec eam ab usu tori submoveri posse, quæ vel falsò credens maritum mortuum, alteri nupsit, can. 1, xxxiv, qu. 1, cap. 2, Ext. De sec. nupt. vel errore lapsa se alteri tamquam marito suo commiscuit, can. In lectum ead. quast. 1, iuncta l. Igitur 22, vers. & generaliter D, De liberal. caus.

§. 4. De pœna in Clericos adulteros.

Atque hæc in laicos statuta sunt. Clerici verò propter adulterium admissum à se, deponuntur à iudice Ecclesiastico; nisi peractâ pœnitentiâ cum iis dispenset Episcopus, cap. Cum non ab homine 10, iuncto c. At si Clerici 4, §. fin. Ext. De iud.

§. 5. De stupro & eius pœna.

Stuprum committitur, si quis sine vi virginis vel viduæ honestè viventi vitium intulerit, l. Inter 6, §. Stuprum D, Ad L. Jul. de adult. §. item lex Julia Inst. De publ. iud. Ejusque pœna est ex jure Civili in personis honestis, publicatio dimidiæ partis bonorum; in humilibus coercitio corporis, cum relegatione, d. §. item lex Julia. Nonnumquam gravius vindicatur, pro personarum & delicti qualitate, ut in d. §. item lex Julia vers. sed & eos in l. 1, §. fin. D, De extraord. crim. l. unica Cod. de mulierib. qua seprop. servis iunx. in l. Si quis aliquid 8, §. qui nondum D. De pœnis in l. unica C, Si quis eam. Ex præscripto verò SS, Canonum compellitur is, qui stuprum virginis intulit, eandem docere & in uxorem ducere: nisi pater virginis nolit eam ducisquâ specie dotasse eam sufficit. Sin ipse stuprator nolit eam in uxorem recipere, tunc hic corporaliter castigatus, & excommunicatus in monasterium ad agendam pœnitentiâ detruditur, c. 1, & 2, Ext. De adult.

§. 6. De

§. 6. De pœna stupri sacrarum Virginum.

In eos verò, qui sacris virginibus stuprum intulerunt, hæc pœna constituta est à sexta Synodo: Si quis, inquit, Episcopus, Presbyter Diaconus aut Subdiaconus, aut Lector, aut Psalmista, aut Ostiarius, cum muliere sanctificata Deo, mœchatus fuerit, deponatur, quia sponsam Christi corrumpit: Si verò laicus, excommunicetur, *can. Si quis Episcopus xxvii, qu. 1, adde cap. Cum non ab homine Ext. De ind. & can. 5, ead. qu. 1*, Amplius ex Justiniani constitutione, res ejus monasterio applicantur, aliaque pœna hoc scelus coercetur, *Novel. 123, §. penult. can. Si quis rapuerit xxvii, qu. 1, De fornicatione cum filia spirituali vide can. penult. & ult. xxx, q. 1.*

§. 7. De raptu, ejusque pœna.

Raptus est, si honesta virgo, vidua, vel etiam uxor alterius abducitur, licet non invita; præcipue verò, si Deo dicata sit virgo vel vidua. Pœna ejus est in raptorem & ipsius comites, ultimum supplicium & bonorum ademptio, quæ raptæ mulieri ingenuæ, vel aliis, juxta ordinem juris civilis applicantur, *l. unica C. De raptu virg. & Nov. 123, §. penult. & can. Si quis rapuerit xxvii, q. 1*, Item interdictio matrimonii inter raptorem & raptam, ex Justiniani constitutione, *d. l. unica & d. Nov. 123*. Quod tamen jure Decretalium immutatum est, *c. fin. & pen. Ext. De raptorib. dummodò rapta à raptore separata, & in loco tuto constituta, liberè cum raptore contrahat: alio qui quamdiu in potestate raptoris est, nullum inter eos consistere potest matrimonium. Concil. Trid. sess. 24, cap. 6, de reform. matr. adde & can. Puellis xxxvi, qu. 2*, aliisque pœnis hoc crimen persequitur Coacilium Trid. quas supra retulimus, *lib. 2, tit. De homicidiis, adulteris §. fin.*

§. 8. De incestu.

Incestus committitur per concubitum cum consanguinea vel affine, *can. De incestis xxxv, qu. 2, l. fin. D. De ritu nupt.* non tamen quavis, sed cum qua interdictæ sunt nuptiæ. *Covarr. in 4, lib. Decr. in 2. parte cap. 6, §. 8, junge qua diximus supra de cognatis & affinib. Unde & nuptiæ inter hos de facto contractæ, incestæ appellantur, Novel. de incest. nupt. in princ. l. fin. C. De incest. & inutil. nupt. can. Nec eam xxxv, qu. 1.* Sed & virginum Deo consecratarum non solum incesta, sed & sacrilega con-

junctio est, *can. Virginib. can. Si quis sacro xvii, quæst. 1.*

§. 9. De pœna incestus

Porro incestus pœna eadem est, quæ adulterii *l. Si adulterium 38, in princ. D. Ad L. Jul. de adult. Covarr. d. loco: incestarum verò nuptiarum, exilium & bonorum publicatio; si tamen liber ex alio matrimonio legitimi non supersint. Præterea in vilibus personis additur corporis coercitio, Nov. 12, de incest. nupt. l. 4, C. eod. tit. adde Covarr. d. loco. In eum verò, qui virginem Deo consecratam jungendi matrimonii causâ vel saltim attentaverit, capitalis pœna constituta est, *l. Si quis non dicam 5, C. De Episc. & Cleric. adde & Novel. 123, §. pen.* Et hæc juris civilis sunt. A jure Canonum incestuosus fidelium communione & matrimonio etiam cum alia interdicitur, *can. fin. xxxv, qu. 3, can. Quædam cum aliquot seq. xxxi, qu. 7, can. 8, 9, & 10, xxxvi, qu. 1, cap. 1, 2, 4, & 8, ext. De eo qui cogn. consang. licet contractum cum alia permitatur: cum non sit impedimentum dirimens, sed tantum impediens matrimonium, cap. Transmissæ 4, ext. d. tit. Adde Navar. in Manuali cap. 22, num. 74, cum seq. & supra tit. de imped. non dirimentibus.**

Notatio in tit. 18.

a Etsi in hac repares sint maritus & uxor, ut propter alterius adulterium sive fornicationem alter agere possit ad separationem tori: tamen in hoc distant quoad litem dotis, & donationis propter nuptias, quod uxor ob solum adulterium dotem amittat, maritus verò non ante, quam si frequenter cum alia muliere egerit, & bis meritis non respuerit, ita enim colligitur ex *Novel. 117*. Ut liceat matri & avia, §. caulas verf. si quis in sua domo. Et de hac materia vide latius *Did. Covarr. de matrim. part. 2, cap. 7, §. 5, & 6.*

b Sed an occidere licet marito uxorem suam in adulterio deprehensam? Minime, quamvis ipsum adulterum, si vilis persona sit, impunè occidat domi sua in adulterio repertum, *l. Marito 24, D. Ad L. Juliam de adul. & l. Gracchus C. eod. tit. Item & jure Novell. licet marito occidere quemcumque adulterum in suspecto loco cum uxore colloquentem; dummodò prius eum ter in scriptis admonuerit, ut videre est in §. his quoque *Novell. 117*. Ut liceat matri & avia, in *Auth. Si quis C. Ad L. Jul. de adult.* Sed hæc ex concessione juris Civilis; quo etiam permissum est patri adulterum quemcumque cum filia, etiam in domo mariti, in eodem*

Vuuu

disto

delicto inventum occidere; modo & ipsam filiam simul vel in continenti occidat, eaque in ipsius potestate sit, non sui iuris, l. Patri 20, cum 3, ll. seqq. D. jam d. tit. At de iure Canonico hac nullatenus permittuntur marito & patri, per text. in can. Inter hæc admoere in vers. nam si verum, & can. Si quod verius 33, qu. 2, latius Covarr. cap. 7, §. 7, num. 15, de matrim. p. 2.

§ 1. Verò qui eam ducere prohibetur, utpote aliam uxoratus, aut sacro Ordine insignitus, nihilominus ad dotandum eam tenetur. Nam licet hic à matrimonio contrahendo liberatus sit, non tamen à dote danda vel constituenda; cum utrumque sit in obligatione, arg. l. Celsus 28, §. 1, D. De recept. arb. Panormit. & Henr. Boich ad cap. 1, & cap. 2. Ext. De adult. ubi latius vide.

DE CRIMINE FALSI.

TITULUS XIX.

§. I. Quid sit falsum.

Falsum nihil aliud est, auctore Justiniano, Novel. 73. De instrum. caut. in princ. quam veri imitatio. In crimen verò & coercitionem falsum incidit, si dolo malo admittatur, l. Nec exemplum 20, C. Ad L. Corn. de falsi. Vnde qui falsum dicit, quod putat verum, falsi crimine non obstringitur; cum non tam fallat, quam fallatur ipse, can. Homines cum can. seq. xxii, qu. 2.

§. 2. Quibus modis falsum incurrat.

Variis modis crimen falsi incurritur, sicut multis exemplis comprobant Juris utriusque tituli, in Decret. De crim. falsi, in D. & Cod. Ad L. Corn. de falsi. quæ facilioris doctrinæ causâ ad hæc quatuor capita revocari possunt: Aut enim falsum admittitur dicto, aut seripso, aut facto, aut usu. Dicto, ut in teste, qui falsum dicit, aut verum suppressit, cap. 1, Ext. hoc tit. l. 1, D. Ad l. Corn. de falsi. Vterque reus est, inquit reus, & qui veritatem occultat, & qui mendacium dicit: quia & ille prodesse non vult, & iste nocere desiderat, d. cap. 1, & can. Quisquis 21, quæst. 3. Seripso, si quis testamentum, vel aliud instrumentum falsum scribat, signet, recitet, celet, subiciat, §. item lex Cornelia de falsis Instit. De publ. iud. l. 1, §. qui in rationib. l. 2, & l. Quid sit falsum 23, D. d. tit. Item si in testamento quid sibi adscribat, l. Si quis legatum 6, D. eod. Fa. Cto, si quis falsam monetam perecutiat, l. Qui falsum 19, D. eod. & tit. C. De falsa mensura; si in aurum quid vitii addat; si argenteos nummos adulterinos conflet, l. Cornelia 9, D. d. tit. si pondera aut mensuras publicè probatas corrumpat, l. penult. d. eod. si signum adulterinum faciat, sculpat, exprimat, d. loco Instit. si duobus eandem rem in solidum vendat, l. Qui duob. 21, D. eod. si iudicem corrumpat, l. 1, in princ. & d. l. Qui duob. Vsu

denique, si quis falsis literis utatur, cap. Ad falsariorum 7, Ext. hoc tit. si falsas leges alleget, l. fin. d. d. tit. si falsum nomen aut cognomen sibi usurpet, l. Falsi 13, l. nos 27, in fine d. eod. aliisque exemplis hæc illustrari possent, nisi prolixitas molesta esset.

§. 3. Pœna falsi ex iure civili.

Pœna falsi in servos ultimum supplicium est, in liberos deportatio & omnium bonorum publicatio, d. loco Instit. & l. 1, in fine d. Ad L. Corn. de falsi. Auth. Bona damnatorum C. De bonis proscript. & ibi d. Interdum tamen pro criminis qualitate remissius, ut in d. l. Quod duob. in fine, interdum severius vindicatur, ut in crimine falsa moneta, adde d. ad d. l. 1, in fine.

§. 4. Pœna falsi ex iure Canonico circa literas Apostolicas.

Adde ex præscripto juris Canonici: si quis falsum circa Apostolicas literas admiserit, excommunicatione notatur, & Clericus officis & beneficiis Ecclesiasticis exiit; rum etiam degradatur, si per se hoc crimen exercuerit. Ita enim ab Innocentio III. disertè constitutum est, cujus verba, plenioris cognitionis causâ, hic libet subijcere: Ad falsariorum confundendam malitiam, & infra: De communi fratrum nostrorum consilio duximus statuendum, ut, qui literis nostris uti voluerint, eas primò diligenter examinent: quoniam si falsis literis se usos dixerint ignoranter, eorum serâ pœnitentiâ evitate, æquibunt pœnas inferius annotatas. Nos enim omnes falsarios literarum nostrarum, qui per se vel alios vitium falsitatis exercent, cum fautoribus & de-